

V KOCOURKOVĚ

Nedávno jsem v marnivé metafoře přirovnal kymácení stromů a tajnou energii větru k viditelnému světu, který se hýbe tlakem neviditelného. Užil jsem této metafory jen proto, že jsem článek psal náhodou v lese. Nicméně nyní, kdy se vracím do Fleet Street (jež se mi, příznám se, zdá mnohem lepší a poetičtější než všechny divoké lesy na světě), vrací se mi ku podivu toto náhodné přirovnání. Lidské postavy jsou jako les a jejich duše jako vítr. Všechny lidské osobnosti, jež se mnou mluví slovy nebo znamením, jako by měly fantastický ráz trásnitého lesního hřebene proti obloze. Člověk, který se mnou mluví, není přece ničím více než článkovaným stromem. Čím je tam ten řidič nákladního auta, který na mě mává zurřivě rukama, aby mi naznačil, že se mám vyhnouti, čím je, ne-li otepí větví, jimiž pohybuje a kymácí duševní vítr, nebo lesním předmětem, který mohu dál klidně pozorovati. Čím je tam ten strážník, který zvedá ruku, aby varoval tři dostavníky před nebezpečím, jež jim hrozí, srazí-li se s mou osobou, čím je, ne-li kerem, jímž na okamžik zatřásko zavanutí lidského zákona, který je podivnější než anarchie. Postupně však tento dojem lesů vybledá. Ale tento černobílý kontrast mezi viditelným a neviditelným, tento hluboký cit, že jediná závažná víra je víra v neviditelné proti viditelnému, vrací se mi náhle a sentsačně na mysl. Právě v okamžiku, kdy se Fleet Street stala nejdůvěrnější (to jest nejklamavější a nejživější), zahlédl jsem jasné flalový plakát, na němž jsem viděl napsána velkými černými písmeny tato pozoruhodná slova: „Mají se krámští pomocníci ženiti?“

* * *

Když jsem přečetl tato slova, všechno jakoby

se zrovna obrátilo vzhůru nohama. Lidé ve Fleet Street jako by chodili po rukou. Kříž na chrámě sv. Pavla jako by visel ve vzduchu špicí dolů. Neboť mi připadá, že jsem opravdu přišel do země, kde lidé skutečně věří, že kymácení stromů způsobuje vítr. To jest, oni věří, že hmotné okolnosti, třebaš ohavné a zmotané, jsou důležitější než duševní skutečnosti, třebaš mocné a čisté. „Mají se krámští pomocníci ženiti?“ Jsem na rozpacích, mám-li pomysliť, co by si několik obdobi a škol lidské historie počalo s takovou otázkou. Asketické východu nebo některých obdobi prvotní cirkve by byli myslili, že otázka ta znamená: „Nejsou krámští pomocníci příliš svatí, příliš z jiného světa, aby citili pohlavní vzruchy?“ Myslíím však, že nachový plakát má jiný význam. V některých pohanských městech by snad znamenal: „Má býti tak bídným otrokům jako jsou krámští pomocníci ještě dovoleno rozšířovati své nízké pokolení?“ Myslíím však, že nachový plakát má jiný význam. Bojím se, že musíme pohléděti v tvář celému jeho šílenému významu. Znamená ve skutečnosti, že skupina lidského pokolení se táže, zda jsou základní styky obou lidských pohlaví zvlášť výhodné pro moderní krámy. Lidské pokolení se táže, zdali se Adam a Eva hodí úplně pro Marschalla a Snelgrova. Nejsou-li tohle zvrácené pojmy, nedovedu si představití, které by vlastně byly. Tážeme se, zdali všeobecná inštituce prospěje našim dočasným (Bůh dej) inštitucím. Přece však jsem poznal mnoho takových otázek. Slyšel jsem na příklad, jak se kdosi vážně ptal: „Pomůže demokracie nějak říši?“ Což je totéž jako říci: „Prospívá umění freskám?“

Tvrdím, že se klade mnoho takových otázek. Stravuje-li je však svět neustále, mohu navrhnouti velký počet otázek přesně téhož druhu, zakládá-

jších se přesně na týchž zásadách. „Prospívají nohy botám?“ – „Dáří se chlebu lépe, když jej jíme?“ – „Mají být v kloboucích hlavy?“ – „Neničí topení paliva?“ – „Prospívá čistota mýdla?“ – „Jde cricket opravdu k duhu cricketovým pálkám?“ – „Máme si bráti nevěsty se svými snubními prsteny?“ a sta jiných.

Ani jediná z těchto otázek nelíší se vůbec rozmovným dosahem nebo rozumovou hodnotou od otázky, kterou jsem cítoval s nachového plátkátu, nebo od kterékoli typické otázky, již dala polovina vážných národohospodářů naší doby. Všechny otázky, jež dávají, mají takovýto ráz; všechny mají přičnuť téže absurdnosti. Neptají se, zda jsou prostředky vhodné pro konečný cíl; ptají se všichni (s hlubokým a pronikavým skepticismem), hodí-li se konečný cíl pro prostředky. Neptají se, sluší-li psu ocas. Ptají se všichni, je-li pes (podle nejvyšších uměleckých zásad) nejzodbnějším přídavkem, který lze připojiti k ocasu. Zkrátka, místo aby se ptali, zdali naše moderní zřízení, naše ulice, obchody, smlouvy, zákony a konkrtní instituce jsou v soulase s prvotním a stálým ideálem zdravého lidského života, nepřipustí tento zdravý lidský život vůbec k diskusi, vyjma z nenadání a náhodně ve zvláštích okamžicích; a pak se jen ptají, zdali se tento zdravý lidský život hodí pro naše ulice a pro náš obchod. Dokonalost je snad dosažitelná nebo nedosažitelná jako konečný cíl. Je snad možné nebo nemožné mluvit o nedokonalosti jako o prostředku k dokonalosti. Jistě však nelze připustiti, aby se o dokonalosti mluvilo jako o prostředku k nedokonalosti. Nový Jerusálém je snad skutečností. Snad je snem. Jistě však je příliš přepjaté tvrditi, že Nový Jerusálém existuje skutečně na cestě do Birminghamu. *

To je největší a zároveň nejzáhadnější z moderních materialistických tyranů. V teorii je věc dost jednoduchá. Opravdu lidský tvor kladl by vždy duševní stránku na prvé místo. Chodící a mluvící obraz boží sezná v určitém okamžiku, že je zaměstnán jako krámský příručí. Cítí v sobě sílu strašlivé lásky, slib otcovství, žizeň po jakési věčnosti, jež dodává životu jednoty a při obyčejném průběhu událostí táže se sama sebe: „Do jaké míry souhlasí platné podmnky krámských příručích s mým zřejmým a epickým údělem lásky a manželství?“ Zde však, jak jsem řekl, začíná působiti klidná a drtivá síla moderního materialismu. Zabrání jeho vzpoutě, k níž by jinak došlo. Ustavíčně mluvě o okolí a viditelných věcech, ustavičně mluvě o hospodářství a o fyzické nutnosti, maluje a obnovuje ustavičně obraz železných strojů a nemilosrdných lokomotív, ocelových kolejí a kamenných věží, vytváří posléze moderní materialismus v lidské obraznosti tento strašlivý dojem, v němž je pravda postavena na hlavu. Konečně je výsledku dosaženo. Člověk neříká, jak by měl říkati: „Mají ženati mužové setrvatí při zaměstnání v moderních krámech?“ Člověk říká: „Mají se krámsí příručí ženiti?“ Obrovský materialistický přelud byl korunován triumfem. Otrok neříká: „Jsou mne tyto okovy hodny?“ Otrok praví vědecky a spokojeně: „Jsem-li jen hoden těchto okovů?“